

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES TO STUDENTS BY PHYSICAL CULTURE

Сучасне високотехнічне виробництво і ринкові стосунки висувають виключно високі вимоги до якості підготовки студентів – майбутніх фахівців і їхньої конкурентоспроможності, які визначаються не лише тим як сформувалися професійні знання, уміння й навички, а і рівнем їхнього здоров'я, працездатності і компетенції. Компетенція – це функціональне знання, уміння, навичка і досвід, що забезпечують успішне виконання якоїсь діяльності. Компетенції мають свою специфіку, спрямованість, що передбачає наявність можливостей для їх застосування, сприяючи адаптації людини до життя в суспільстві і професійній діяльності. Поняття «компетенція» об'єднує в собі не лише теоретичні основи конкретних знань, але і можливість застосовувати ці знання й уміння у практичній діяльності. Компетенція передбачає наявність відповідного досвіду, а також права, можливості і здатності ухвалювати рішення в певних професійних і життєвих ситуаціях.

Компетентний фахівець повинен мати не лише ключові, але і професійні компетенції. Професійна компетенція починає формуватися під час навчання в закладах середньої професійної або вищої освіти, і цей процес триває упродовж усієї професійної діяльності фахівця.

Виявлено вплив різних об'єктивних і суб'єктивних чинників на рівень фізкультурно-спортивної діяльності. З'ясовано ставлення студентів до фізичної культури. Проведено аналіз концептуальних положень вирішення проблеми формування професійних компетенцій. Представлені позиції, на яких повинен будуватися процес підготовки майбутніх педагогів із фізичної культури і тренерів із видів спорту. Вивчено досвід підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти країни, труднощі, з якими вони стикаються на початкових етапах професійної діяльності по закінченню навчання. Розроблено й обґрунтовано результативність педагогічних умов розвитку професійних компетенцій. Вивчені методичні основи і форми фізкультурно-оздоровчої роботи, які були запропоновані студентам. Отримані результати використані в освітньому процесі, що сприяло кращому засвоєнню студентами знань, а саме:

- основ форм організації і методики раціональної діяльності та вміння застосовувати їх на практиці у своїй фізичній активності;
- основ методики оздоровлення і фізичного вдосконалення традиційними і нетрадиційними засобами і методами фізичної культури;
- основ професійно-прикладної фізичної підготовки й уміння застосовувати їх на практиці.

Ключові слова: компетенція, професійна компетенція, базова компетенція, компетенційний підхід, компетентний фахівець,

фізична культура, здоровий спосіб життя, фізкультурна освіта.

Modern high-tech production and market relations place exclusively high demands on the quality of the training of students – future specialists and their competitiveness, which are determined not only by the formation of professional knowledge, skills and abilities, but also their level of health, working capacity and competence. Competence is a functional knowledge, skill and experience that ensure the success of a particular activity.

Competences have their own specificity, orientation, which implies the availability of opportunities for their application, promoting the adaptation of a person to life in society and professional activities.

The notion of "competence" combines not only the theoretical foundations of specific knowledge, but also the ability to apply these knowledge and skills in practice. Competence means having the right experience, as well as the ability to make decisions in certain professional and life situations.

A competent specialist should have not only basic, but also professional competencies. Professional competence begins to form from the process of training in institutions of secondary professional or higher education, and this process continues throughout the professional activity of a specialist.

The influence of various objective and subjective factors on the level of physical culture and sports activity was revealed. The students' attitude towards physical culture is determined. The analysis of the conceptual positions of the solution of the problem of formation of professional competencies has been carried out. Presented positions on which the process of preparation of future teachers of physical education and sports trainers should be based. The experience of training students of the country's pedagogical institutions and the difficulties that they experience at the initial stages of professional activity upon graduation is studied. The effectiveness of pedagogical conditions for the development of professional competencies has been developed and substantiated. The methodical bases and forms of physical culture and health work, which were offered to students, were studied. The obtained results were used in the educational process, which contributed to a better mastery of knowledge by students:

- the bases of the forms of organization and methods of rational activity and the ability to apply them in practice in their physical activity;
- fundamentals of health improvement and physical improvement by traditional and non-traditional means and methods of physical culture;
- the basics of professional-applied physical training and the ability to apply them in practice.

Key words: competence, professional competence, basic competence, competence approach, competent specialist, physical culture, healthy lifestyle, physical culture education.

УДК 378.22+623.71+796+371.15
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-14-1-26>

Осіпова І.В.,

доцент кафедри фізичного виховання
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Свіріденко Г.О.,

студентка IV курсу
Навчально-наукового інституту
фізичної культури,
спорту та реабілітації
Південноукраїнського національного
педагогічного університету
імені К.Д. Ушинського

Актуальність теми зумовлюється соціальним замовленням сучасного суспільства на всебічно розвинену гармонійну особистість фахівця, який має високий рівень здоров'я, необхідну фізкультурну освіту та фізичну підготовленість, спроможного до фізичного вдосконалення, щоб відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики, знає

основи оздоровлення й методики найбільш ефективних видів і форм раціональної рухової діяльності для дітей і школярів, уміє застосовувати їх на практиці. Також актуальність і доцільність дослідження проблеми зумовлені необхідністю подолання суперечностей, які виникають між зростанням попиту на висококваліфікованих учителів фізичної культури та

недостатнім рівнем сформованості готовності випускників до впровадження здоров'язбережувальних технологій у старшокласників; суспільними вимогами до збереження здоров'я учнів і готовністю майбутніх учителів фізичної культури до такої діяльності; потребою майбутніх учителів фізичної культури в оволодінні цими технологіями в 9–11-х класах і недостатнім розробленням шляхів ефективної підготовки студентів в умовах вищих навчальних закладів [1]. Зазначені суперечності та власний досвід викладацької діяльності вказують на необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до впровадження відповідних технологій у старшокласників, одним із яких є розвиток досвіду студентів щодо їх впровадження у процесі практичної діяльності з учнями. Дослідження проводилось відповідно до Цільової програми «Фізична культура – здоров'я нації», Положення про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України, Концепції фізичного виховання в системі освіти України.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

В умовах соціально-економічних перетворень в Україні здоров'я української нації належить до рангу пріоритетних ідеалів і національних інтересів. Саме тому пошук способів оптимізації підготовки вчителів із фізичної культури є стратегічно важливим завданням сучасної педагогічної науки та практики. Поза сумнівом, інформатизація процесу професійної підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, його професійна діяльність багато в чому залежать від знань, умінь і навичок, якими він оволодів під час навчання у виші. Але професійний розвиток не повинен обмежуватись тільки їх формуванням. Освітній процес необхідно спрямувати на комплексний розвиток особистості, формування мотивів професійної діяльності з використанням інформаційних технологій. Серед основних завдань, що стоять перед системою вищої педагогічної освіти, важливе місце посідає завдання підготовки компетентнісного фахівця широкого профілю, подальше посилення фундаментальної освіти й наближення її до дослідницької та практичної професійної діяльності, тому мета навчання має передбачити оптимальне поєднання теоретичних знань і творчих здібностей майбутніх учителів, що дозволить їм після закінчення закладів вищої освіти самостійно підвищувати рівень своєї освіченості та професійної підготовки, знаходити принципово нові шляхи вирішення проблем науки і практики. Тому, на наш погляд, вагомою є проблема формування здатності застосовувати знання, уміння й успішно діяти на основі практичного досвіду в майбутній праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз науково-методичної літератури дозволяє стверджувати, що проблемі підготовки вчителів фізичної культури присвячено значну кількість праць науковців. Інтерес до проблем дослідження компетенції виник наприкінці 60-х рр. ХХ ст. У цей же період

постало питання формування і використання компетенційного підходу в освіті. Упровадження компетенційного підходу в освіту припадає на початок 70-х рр. минулого століття, коли підготовка педагогів на основі компетенцій стала використовуватися активніше, ніж підготовка педагогів на основі діяльнісного і гуманістичного підходів. У 60-ті рр. ХХ ст. закладені відмінності в розумінні таких понять, як «компетенція» і «компетентність», де перше об'єднує в собі знання й уміння в конкретній області, а останнє трактується як досвід соціально-професійної діяльності людини, що ґрунтується на знаннях. Ще до цього в роботі Р. Уайта "Motivation reconsidered: the concept of competence" («Мотивація переглянута: концепція компетентності») (1959 р.) категорія компетенції змістовно наповнена особовими складниками, зокрема мотивацією [7].

«Компетенція» (від лат. *competentia*) – багатозначне поняття, що охоплює:

– обсяг питань, у яких людина добре обізнана, про які може розсудливо судити й ефективно працювати в їхній області;

– єдність знань, навичок і професійного досвіду, здібностей діяти;

– адекватність або достатність; стан або якість бути функціонально адекватним або таким, що має достатні знання, судження, навички, уміння.

Аналіз приведених вище понять «компетенція» і «компетентність» показав, що йдеться про інтеграцію між знаннями в тій або іншій області і діяльністю, яку виконує людина, спираючись на свої знання, уміння і способи її виконання. Е. Зеєр під професійною компетенцією має на увазі сукупність професійних знань і умінь, а також способи виконання професійної діяльності. Згідно із тлумаченням за Болонським процесом, «кожна компетенція випускника повинна забезпечуватися набором навчальних дисциплін і практик, об'єднаних у відповідні модулі, а зміст модулів – цілком відповідати рівню компетенцій, що набувалися. Поняття «компетенція» об'єднує в собі не лише теоретичні основи конкретних знань, але і можливість застосовувати ці знання й уміння у практичній діяльності».

Численні наукові джерела свідчать, що дослідженням проблеми професійної педагогічної підготовки фахівців завжди приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам, як: теоретико-методологічні засади неперервної професійної освіти (Є. Барбіна, С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Нічкало, С. Сисоєва й ін.); упровадження освітніх технологій у процес професійної підготовки фахівців (В. Безпалько, О. Гохберг, А. Кіктенко, Л. Кравченко, І. Лернер, В. Паламарчук, О. Пехота, Г. Селевко, Н. Фролов та ін.); модульні технології професійної підготовки фахівців (А. Алексюк, І. Богданова, В. Бондар, Ф. Козак, П. Сікорський, Б. Сверида, Н. Шиян та ін.) [2; 3]. Зміни в суспільстві, що продукують процеси реформування освітньої галузі країни,

як уважає Г. Панченко, «визначають нові пріоритетні напрями професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання. Особливого значення набуває спрямованість професійної підготовки на діяльність зі здоров'язбереження учнів загальноосвітніх шкіл» [6]. Головною проблемою перебудови вищої школи, як зазначає В. Омеляненко, є «підвищення якості підготовки кадрів на підставі науково обґрунтованого визначення змісту навчання й упровадження в навчальний процес ефективних форм і методів його вдосконалення, які забезпечують сучасний рівень загальнонаукових і професійних компетенцій студентів» [5]. Більшість праць учених присвячена пошукам нових освітніх технологій підготовки компетентних фахівців, які повинні мати не лише ключові, а й професійні компетенції.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема формування професійних компетенцій засобами фізичної культури в педагогічних закладах вищої освіти залишається недослідженою. Аналіз положень вирішення проблеми формування професійних компетенцій свідчить, що, незважаючи на значні зрушення та перебудовні процеси в системі вищої педагогічної освіти, значного оновлення потребують методологічні підходи, педагогічні технології і методи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури. Особливого значення водночас набувають новизна, відповідність світовим стандартам та рівень методичного забезпечення навчальних дисциплін у вищих навчальних закладах [4]. На підставі вивчення результатів формування професійних компетенцій у студентів досягається набуття рухових вмінь і навичок, забезпечення загальної і професійно-прикладної фізичної підготовленості, що визначає психофізичну готовність випускників вищого закладу освіти до життєдіяльності й обраної професії, набуття досвіду творчого використання фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності для досягнення особистих і професійних цілей, уміння застосовувати свої знання з учнівською молоддю.

Мета статті полягає в послідовному формуванні фізичної культури особистості фахівця, набутті професійних навичок, умінь відповідно до рівня освіти (бакалавр, магістр), розробленні методичних рекомендацій з організації та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів, покращення рухової активності та поліпшення здоров'я і вміння застосовувати ці навички в роботі з дітьми.

Завдання дослідження: Для досягнення мети передбачалося комплексне вирішення таких завдань:

– формування розуміння ролі фізичної культури в розвитку особистості та підготовці її до професійної діяльності, мотиваційно-ціннісного ставлення до фізичної культури, настанови на здоровий спосіб життя, усунення функціональних відхилень і недоліків у фізичному розвитку;

– формування системи знань із фізичної культури та здорового способу життя, необхідних у процесі життєдіяльності, навчанні, роботі, сімейному фізичному вихованні;

– оволодіння системою практичних умінь і навичок в організації занять, головними видами і формами раціональної фізкультурної діяльності, забезпечення, зберігання і зміцнення здоров'я, розвиток і удосконалення психофізичних можливостей, якостей і властивостей особистості;

– формування здатності до виконання державних або відомчих тестів і нормативів на рівні вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик і освітньо-професійних програм відповідного спеціаліста.

Виклад основного матеріалу. Компетентний підхід спрямований на формування компетентного, грамотного, кваліфікованого фахівця, що має високий рівень конкурентоспроможності на ринку праці. У педагогіці часто вживається поняття «професійно-педагогічна компетенція». Це поняття інтегрує в собі поняття професійної і педагогічної компетенції. Так, на думку Н. Банько, професійно-педагогічна компетенція – це інтеграційна властивість особи, що виражається в сукупності компетенцій у психолого-педагогічній галузі знань; здатності активно впливати на процеси розвитку і саморозвитку соціально цінних характеристик особи, що дозволяє виконувати соціально-ціннісні функції в колективі, попереджати й усувати негативні прояви поведінки.

Розроблено комплекс педагогічних умов, які сприяють формуванню професійної компетенції:

- облік міжпредметних зв'язків гуманітарних, соціально-економічних і професійних дисциплін;
- рішення ситуаційних завдань на практичних заняттях;
- проходження практики у спортивних організаціях як спортивні менеджери і тренери-викладачі;
- усвідомлення перспективи майбутньої професійної діяльності і створення портфоліо своїх досягнень.

Фізична активність студентів приводить до значного скорочення негативних явищ серед молодого покоління (стрес, гіподинамія, наркоманія тощо). Це потужний чинник і механізм соціалізації особи. Фізична культура в системі вищої професійної освіти має бути націлена насамперед на зміцнення здоров'я, формування мотиваційно-корисливої сфери студентської молоді з використання засобів фізичної культури в повсякденному житті. За період навчання у закладі вищої освіти, де відбувається становлення особи майбутнього бакалавра і магістра, у студентів має бути сформована переконаність у необхідності постійної роботи над собою, вивченні особливостей організму, раціонального харчування, оптимального використання свого фізичного потенціалу, ведення здорового способу життя. Дослідження чинників здорового способу життя показало, що динаміка ставлення до нього

неухильно повзе вниз, і це зниження зумовлене змінами в соціальному середовищі і загальним погіршенням рівня життя.

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема гуманізації і гармонійного розвитку особистості у процесі зайняття фізичною культурою стала найважливішим завданням. Практика такого підходу під час занять фізичною культурою зі студентами університету показала достатню ефективність засобів фізичної культури щодо гармонізації особи студента. Водночас виразно спостерігалось підвищення інтересу до занять фізичною культурою. Чим повніше й активніше реалізується людиною своя суть під час засвоєння соціального і культурного досвіду, тим більші можливості вона має для розгортання неповторного багатства індивідуальних дарувань і здібностей у фізкультурній діяльності. Досягнення цілісності фізичної культури людини можливе на основі її різнобічного і гармонійного розвитку у процесі фізичного виховання і спортивної підготовки, побудованих з урахуванням комплексу чинників фізичної, біологічної і соціальної природи, що визначають прогресивний розвиток організму, психіки і соціальних властивостей людини, що регулярно приділяє увагу фізичній культурі і спорту. Усього цього можна досягти за умови, якщо структура, зміст, організація, методика і технологія фізкультурної діяльності відповідають принципу оптимальності, а витрати освітніх ресурсів дозволяють накопити потенціал, необхідний для переходу особи на більш високий «фізкультурний рівень» розвитку. Діяльність у сфері спорту дозволяє розширити коло спілкування студентів, дає можливість співпереживання, естетичного й емоційного сприйняття, вирішення наукових, педагогічних, соціальних та інших завдань у нестандартних ситуаціях. Це особливо важливо в умовах переходу на багаторівневу систему освіти, коли студенти залучені у стрімкий ритм сучасного життя, що іноді несприятливо позначається на їхніх психофізичних якостях. У процесі спортивної діяльності створюються реальні умови для розвитку, самовдосконалення, адекватного самопізнання особою студента значущих і соціально прийнятних способів підготовки до майбутньої професійної діяльності. Тільки коли участь у фізкультурно-спортивній діяльності зумовлена внутрішніми спонуканнями, що спираються на позитивні емоції й інтерес, можна говорити про позитивний вплив фізичних вправ на розвиток особистості.

З метою вивчення ставлення студентів до фізичної культури, самооцінки їхнього фізичного стану, виявлення формування фізичної культури особи проводилось анкетування, у якому взяли участь 504 студенти. Проведене анкетне опитування серед студентів дозволило представити об'єктивне становище, що відбиває рівень охоплення студентів різними формами занять фізичними вправами, коло їхніх фізкультурно-спортивних інтересів, потреб і мотивів у сфері діяльності.

Важлива роль у дослідженні належала оцінці значущості впливу різних об'єктивних і суб'єктивних чинників на рівень фізкультурно-спортивної активності. Аналіз даних характеризує ставлення студентів до фізичної культури: 82% опитаних респондентів ставляться до фізичної культури позитивно і лише 1% – негативно, байдуже ставлення в 7% студентів, складно відповісти на запитання 10%. Результати цього дослідження показали, що 78% опитаних студентів високо оцінюють соціальну значущість фізичної культури, уважають її найважливішим елементом професійної підготовки; 15% опитаних студентів зазначили, що фізична культура і спорт не впливають на їхній професійний рівень, 7% не змогли оцінити соціальну роль фізичної культури у формуванні професійних якостей і компетенцій. Зазначене насамперед характеризує слабку інформованість про соціальну суть фізичної культури.

Кращим доказом значущості фізичної культури для розвитку професійних якостей може бути осмислення ціннісного потенціалу цього феномену. Головну цінність фізичної культури в розвитку особистості студенти бачать у зміцненні здоров'я (89%), розвитку вольових і моральних якостей (63%), усебічному розвитку здібностей особи з раннього віку (40%)

Потреба у фізичній культурі – головна спонукальна, спрямовуюча і регулююча сила поведінки особи. За результатами анкетування, для багатьох студентів спонукальними чинниками щодо фізкультурно-спортивної діяльності є:

- потреба в русі і фізичних вправах (72%);
- потреба в емоційній розрядці і відпочинку (58%);
- потреба у спілкуванні і дозвіллі (29%);

Для деяких спонукальною силою є:

- потреба в самоствердженні (24%);
- потреба в естетичній насолоді (18%).

Фізична культура має широкий арсенал засобів і методів, які дозволяють формувати у студентів і професійні компетенції.

Формування і розвиток професійних компетенцій у студентів Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського може успішно здійснюватися у процесі розроблення, підготовки, організації, проведення фізкультурно-оздоровчих заходів і безпосередній участі в них. Професійна фізкультурна діяльність студентів має бути орієнтована на вирішення особливо значущих професійних завдань, через розроблення і реалізацію довгострокових і короткострокових проєктів фізкультурно-оздоровчої і спортивної спрямованості з різними групами населення. Вивчені методичні основи і форми фізкультурно-оздоровчої роботи допомогли студентам самостійно підібрати комплекси вправ для фізкультхвилинок та ранкової гігієнічної гімнастики, проводити їх із дітьми різних вікових груп. Також студентам пропонувалось вивчити форми, методи й особливості організації проведення рухливих ігор із

різновіковими групами дітей, уміти застосовувати їх на практиці. Для розвитку професійної майстерності пропонувалось провести урок як основну форму заняття у школі та садку, а також уміти застосовувати засоби і методи проведення фізкультурних свят, що передбачають розвиток фізичних якостей і здатностей, збереження здоров'я та рухових навичок. Усі види цієї роботи орієнтувалися на формування у студентів професійної компетентності, до якої входять шість груп компетенцій: професійно-особові; психолого-педагогічні; предметно-методичні; комунікативно-організаторські; проєктно-дослідницькі й аналітико-діагностичні.

Підбір студентами комплексів вправ для фізкультурних ігор, підготовка та проведення уроку з фізичної культури та спортивних свят були спрямовані на розвиток у них професійних здібностей, як-от: уміння використати систематизовані теоретичні і практичні знання під час рішення професійних завдань; нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності; здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації і професійного самовизначення тих, хто навчається; готувати їх до свідомого вибору професії; здійснювати взаємодію з учнями, батьками, колегами, соціальними партнерами; складати і редагувати тексти професійного і соціально значущого змісту; розробляти сучасні педагогічні технології з урахуванням особливостей освітнього процесу, завдань фізичного виховання і розвитку особистості; використати можливості освітнього середовища для формування універсальних видів навчання і забезпечення якості освітнього процесу; організувати співпрацю тих, хто навчається, підтримувати їхню активність та ініціативність, самостійність і творчість. Необхідно зауважити, що всі види фізкультурно-оздоровчої роботи взаємопов'язані за змістом діяльності та мірою включеності учасників як із боку студентів, педагогів ЗВО, так і дітей різновікових груп. У зв'язку із цим підготовка, організація і проведення кожного виду фізкультурно-оздоровчої діяльності розглядалися як важливий крок у формуванні професійних компетенцій у студентів ЗВО. Усе це спрямовувалося на підвищення значущості та залучення до систематичного зайняття фізичною культурою і спортом, удосконалення системи фізичного виховання молодого покоління, створення умов, що забезпечують формування комплексу професійних компетенцій у студентів університету. Перед студентами ставилися завдання з вивчення й аналізу інноваційного педагогічного досвіду як учителів фізичної культури, так і тренерів, що допомогло студентам навчитися використанню інноваційних технологій і методик, засобів, форм, методів організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи з дітьми і молоддю, а також вирішувати різноманітні завдання особистої і професійної самореалізації. У підготовці фахівця важливо враховувати необхідність форму-

вання професійних компетенцій, оскільки їхня відсутність спричиняє зниження рівня професіоналізму.

Отже, формування професійної компетенції студентів містить педагогічну і економічну складову частини, є одним з основних чинників готовності до подальшої професійної діяльності.

Висновки. Фізична культура як важлива складова частина загальної культури суспільства, служить потужним і ефективним засобом фізичного виховання всебічно розвиненої особистості.

Виконання фізичних вправ готує людей до життя і праці, уміння використовувати природні сили, комплекс чинників (режим праці, побут, відпочинок, гігієна й інше), що сприяє поліпшенню стану здоров'я людини, формує прагнення до здорового способу життя і досягнення належного рівня загальної і спеціальної фізичної підготовки.

Формування компетенцій у процесі навчання сприяє моделюванню і здійсненню ефективного контролю за освітньою діяльністю тих, кого навчають.

Компетенція сприяє ухваленню правильних рішень у професійних і життєвих ситуаціях.

Професійна компетенція формується впродовж усієї професійної діяльності фахівця.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрющенко Т. Формування здоров'я-збережувальної компетентності як соціально-педагогічна проблема. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. № 7. С. 123–127.
2. Анциперов В. Формування професійних компетенцій у студентів ВНЗ із фізичної культури. *Успіхи сучасного природознавства*. 2010. 179 с.
3. Биктагірова Г. Формування соціальних компетенцій студентів педагогічних спеціальностей і напрямів. *Сучасні проблеми науки і освіти*. 2011. № 4.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. Овчарук. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.
5. Омеляненко В. Шляхи оптимізації програми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт» : збірник наукових праць / за ред. Г. Арзютова. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. Вип. 14. С. 79–81.
6. Панченко Г. Проблеми вдосконалення підготовки майбутнього вчителя фізичного виховання до організації та проведення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в загальноосвітній школі. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2011. № 11. С. 86–90.
7. Формування професійних компетенцій у студентів факультету фізичної культури педагогічного ВНЗ на основі проведення конкурсів професійної майстерності / М. Правдов та ін. *Сучасні дослідження соціальних проблем* : електронний науковий журнал. 2012. № 9 (17). URL: www.sisp.nkras.ru.
8. Уайт Р. Перегляд мотивації: поняття компетенції. *Журнал з психології*. 1959. № 66.